

ing af de klassiske be-
jra og jihad har udover
old også en moderne
eksistentiel dimension.
meske skal personligt
den fordærvede og for-
a, foretage sin egen hijra
ig til islam og dernæst
(jihad) for at leve i over-
ed sit valg.³⁶

har haft stor og varig
ere varianter af funda-
n. Dels bruges hans "Vej-
ags ideologisk manifest
er hans opfattelse af den
personlige, eksistentielle
slags religiøs genfødsel
en senere "nyfunden-

en klar parallel til de amerikanske fun-
relse af at blive "genfødt" som kristne.
im eller en sand kristen kræver i begge
fortiden og et bevidst og personligt valg
religiøse identitet.

meget forskelligt. Ordet er forbundet
om, hvad der nærmere ligger i denne
eller en militær kamp for islams sag,

æbnet kamp ikke skal opfattes som en
derimod en kollektiv pligt, som er på-
rden, hvis denne er truet. Men hvornår
n har autoritet til at pålægge ummaen
erde mener, at jihad alene skal forstås
t. Andre mener, at jihad under særlige
ele af den ikke-islamiske verden.
god muslim, der overholder religionens
— end den militære. Denne opfattelse
ra et militært slag skal have sagt til sine

Den anden bølge: Fundamentalistisk islam fra ca. 1970 til i dag

Oprør fra den unge generation

Fra ca. 1970 blev fundamentalistisk islam igen en aktiv og synlig faktor i religion og politik. Mellem ca. 1950 og 1970 havde de fleste fundamentalistiske bevægelser haft en mere tilbagetrukket rolle, bl.a. på grund af undertrykkelse fra statsmagtens side. Men fra ca. 1970 kom fundamentalismen igen i centrum – nu som en del af en generel fornyet interesse for islam, som især spredte sig blandt unge muslimer.

Denne nye bølge var bl.a. betinget af et generationsskifte. Der var opstået en kløft mellem den generation, der blev voksne i løbet af de sidste årtier af 1900-tallet og deres forældres generation. Den unge generation var meget kritisk indstillet over for det samfund, som forældregenerationen havde skabt. Ganske vist måtte de give dem æren for at have gjort op med de tidligere koloniherrredømmer og at have opbygget de nye muslimske nationalstater, men disse stater var ikke nogen succeshistorie: De led under dårlig økonomi, høj arbejdsløshed, elendige sociale vilkår og korruption, og de var reelt fortsat afhængige af Vesten. Den unge generations selvfølelse fejlede derimod ikke noget – deres uddannelsesniveau lå generelt højere end deres forældres, og de var langt mindre indstillede på at følge de traditionelle autoriteter. Og de var utilfredse med, at samfundet havde så lidt at tilbyde dem: De færreste af de veluddannede fik et job, der svarede til deres kvalifikationer, og

det kneb meget med muligheden for at få indflydelse på samfundsudviklingen i de autoritære regimer.

I denne situation var der mange, der søgte et alternativ. Emigration til bl.a. vestlige lande, var én mulighed, og den skabte med tiden helt nye udfordringer i forhold til betydningen af islams funktion som "eksilreligion". En anden mulighed var at vende tilbage til sine islamiske rødder og her finde inspiration til reformer – både på det personlige og på det politiske plan. Det gav ny næring til islamistiske bevægelser, både de der allerede var oprettet og nye, der først så dagens lys efter 1970.

Nederlag og sejre for islam

Også en række politiske begivenheder i slutningen af 1960'erne og 70'erne spillede en vigtig rolle for fundamentalistisk islams opsving. De arabiske staters nederlag til arvefjenden Israel i 6-dages krigen i 1967 forstærkede det indtryk, at noget var grueligt galt og krævede en radikal omvæltning. Omvendt blev arabernes "halve sejr" i den næste krig mod Israel i 1973 opfattet som et positivt tegn på, at udviklingen faktisk kunne vendes – med Guds hjælp. Og i 1979 gav oprettelsen af den islamiske republik i Iran nyt håb til fundamentalistiske kræfter også uden for det shia-muslimske Iran.

Fundamentalistisk islam efter 1970 – to grundtyper

Nogle af de fundamentalistiske bevægelser videreførte islamismen med kampen for shariastyrede stater, primært bundet til bestemte nationale og kulturelt definerede områder, som fx Egypten og Pakistan.

Men også en anden type fundamentalisme så dagens lys i slutningen af 1900-tallet, nemlig den såkaldte *nyfundamentalisme*³⁷. Denne type indeholder mange af islamismens grundholdninger, men er i modsætning til islamismen ikke bundet til et bestemt islamisk land eller kultur. Den kan karakteriseres som et produkt af en ny type globaliseret islam. I de følgende afsnit ser vi nærmere på disse to grundtyper.

Udviklingen af islamismen

Den moderate vej: jihad uden voldelige midler

Flertallet af de fundamentalistiske bevægelser tog efter Sayyid Qutbs død afstand fra hans pessimistiske vurdering af islams tilstand og ligeledes fra hans radikale opfattelse af jihad. Mange steder er sådanne relativt moderate fundamentalister kommet til at fungere som en slags opposition til de autoritære regimer i den muslimske verden. De stræber efter at få del i den politiske magt gennem repræsentation i parlamenterne, og de er derfor blevet mere og mere indstillede på at samarbejde og at indgå kompromiser for at få indflydelse. De steder, hvor det politiske system tillader det, har de dannet egentlige politiske partier, fx i Tyrkiet, Marokko og Pakistan.

Det Muslimske Broderskabs udvikling i Egypten er et godt eksempel på islamismens udvikling efter 1970. Broderskabets ledelse tog skarpt afstand fra Qutb, og siden slutningen af 60'erne har bevægelsen stået for en relativt moderat kurs og

fastholdt, at jihad ikke skal udkæmpes med vold. Broderskabet har bibeholdt sloganet "islam er løsningen", og målet er i første omgang en islamisering af konstitutionen og indførelsen af en stat, der realiserer sharia. På længere sigt er det målet at opbygge en enhed blandt islamske stater og "at beherske verden gennem islam"³⁸. Broderskabet er stadig forbudt i Egypten, men siden præsident Anwar Sadat efterfulgte Nasser i 1970, har det i praksis været tolereret, og brødrene udgør den vigtigste blok i den islamiske opposition til regeringspartiet. Under præsident Hosni Mubarak³⁹ har Broderskabet ind-

Det Muslimske Broderskabs logo. I øverste linje af logoet står der: "De Muslimske Brødre", og nederst mellem de to sværd står der: "Udrust". Det er de første ord i en meget berømt Koransura, nemlig sura 8, vers 60, som lyder således: "Udrust imod dem så stor en styrke og så mange kampheste, som I formår, for dermed at sætte en skræk i Guds og jeres fjende og i andre foruden dem, som I ikke kender, men som Gud kender. Alt hvad I giver bort for Guds sag, vil blive betalt jer fuldt tilbage. I vil ikke blive gjort uret." Denne sura er så hyppigt citeret, at troende muslimer kun behøver at høre de første ord for at genkende den.

³⁷ Betegnelsen "nyfundamentalisme" og forskningen i dette fænomen skyldes frem for alt den franske ekspert i moderne islamiske bevægelser Olivier Roy.

³⁸ Citat fra tekst nr. 22 i denne bog.

³⁹ Præsident i Egypten siden 1981.

ikke skal udkæmpes, kabet har bibeholdt løsningen", og målet er islamisering af konførelsen af en stat, der på længere sigt er den enhed blandt islamiserede verden gennem kabet er stadig forbudt iden præsident Anwar Nasser i 1970, har det i teret, og brødrene udgør i den islamiske opposi-partiet. Under præsident har Broderskabet ind-

Broderskabs logo. I øverste linje af de Muslimske Brødre", og nederst står der: "Udrust". Det er den berømte Koransura, nemlig sura der således: "Udrust imod dem så mange kampheste, som I formår, ikke en skræk i Guds og jeres fjende den dem, som I ikke kender, men Alt hvad I giver bort for Guds sag, er fuldt tilbage. I vil ikke blive gjort ura er så hyppigt citeret, at troende behøver at høre de første ord for at

gået aftaler med politiske partier og har derigennem opnået et betragteligt antal pladser i parlamentet; dog uden at det har givet de store resultater.

Nogle politiske iagttagere mener, at Broderskabet i Egypten er blevet lidt af en tam løve, hvis parlamentariske ambitioner har lagt så stærk en dæmper på de tidligere udmeldinger og krav, at det kan være svært at få hold på, hvad der egentlig er deres program. Svarende til den mere moderate linje er der også en tendens til, at Broderskabet nu finder sine tilhængere i middelklassen, mens samfundets fattige er tilbøjelige til at vende sig mod de mere yderliggående bevægelser. Andre iagttagere mener dog, at Broderskabet taler med flere tunger – at de udadtil dyrker en moderat profil, men ikke desto mindre støtter terroristiske organisationer og aktioner.

Islamforskere har påpeget, at der i den moderate islamisme findes en moderniserende kraft: Man lægger vægt på den enkeltes muslims ansvar for at tage aktivt del, både i det religiøse og i det politiske liv, og det har mobiliseret mange, der før passivt overlod det religiøse ansvar til ulama og det politiske ansvar til de politiske magthavere. Samtidig fremmes ideen om, at den sande troende er forpligtet til at vie sit liv til nyttig virksomhed, så arbejdet bliver et helligt kald – en slags "arbejdets jihad", der kan medvirke til at sætte skub i den hårdt tiltrængte økonomiske udvikling. Og man lægger vægt på islam som en moralsk kraft, der fremstår som en modpol til den vestlige forbrugskulturs råddenskab. Ansvar for at realisere disse mål inkluderer kvinder. Mange uddannede kvinder er blevet aktive deltagere både i samfundslivet og i bevægelserne, og de færdes derfor langt

mere end tidligere uden for hjemmet. Når sådanne kvinder færdes i det offentlige rum og bærer hijab, signalerer det på én gang en ændret og moderniseret kvinderolle og en bevidst demonstration af islams betydning for identiteten.

Den radikale vej: jihad med vold som et legitimt middel

Udviklingen i retning af samarbejde og mere moderate holdninger har skabt plads for nye og meget radikale islamistiske grupper. Som før nævnt er disse ofte stærkt influeret af Qutb og den ideologi, han fremlagde i "Vejvisere". Målet er at vælte de vantro regimer og oprette sande islamiske stater som første skridt på vejen mod det islamiske verdensherredømme. Vejen er jihad, forstået som enhver muslims pligt, hvor vold anses som et nødvendigt og legitimt middel. Tilhængere af sådanne synspunkter benævnes undertiden "qutbister" eller "jihadister".

Som et eksempel kan nævnes gruppen *al-Jihad* i Egypten, der stod bag mordet på præsident Anwar Sadat i 1981. I begyndelsen af sin præsidentperiode havde Sadat anlagt en mere åben holdning til religionens politiske betydning end sin forgænger og havde løsladt en række af de fundamentalister, der var blevet fængslet under Nasser. Men Sadats politik var i øvrigt meget vestvenlig, og hans forsøg på at lancere sig selv som en troende præsident virkede ikke overbevisende på de religiøse. Den fredsftale, som han i 1979 indgik med Israel, gjorde ham stærkt upopulær i disse kredse, og dette førte til, at han to år efter blev myrdet under en militærparade.

Men al-Jihads og lignende radikale gruppers forsøg på at skabe det sande is-

ir. 22 i denne bog.
pten siden 1981.

lamiske samfund i 1970'erne og 80'erne er ikke lykkedes⁴⁰. Deres ideologi og metoder har haft meget lille opbakning i befolkningen, skønt man generelt må sige, at islam i slutningen af 1900-tallet fik fornyet kraft som en bred kulturel vækelse i den muslimske verden også uden for fundamentalistiske kredse.

Hamas er et eksempel på en nutidig islamistisk bevægelse af den militante type, som har haft fremgang og indflydelse. Hamas er en forkortelse for Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya, der på arabisk betyder: "Den Islamiske Modstandsbevægelse". Bevægelsen, som udspringer af Det Muslimske Broderskab, blev grundlagt i 1987 og har som mål at oprette en islamisk stat i Palæstina. Hamas står for et omfattende socialt arbejde i Palæstina, hvilket i høj grad har styrket deres position blandt befolkningen. På grund af sin taktik med selvmordsbomber, rettet mod civile, og sine angreb mod Israels militær- og sikkerhedsstyrker anses Hamas af mange lande for at være en islamistisk terrororganisation.

Nyfundamentalisme – generelle træk

Den globale og virtuelle umma

Nyfundamentalismen er en form for fundamentalistisk islam, der først opstod i slutningen af 1900-tallet.

Nyfundamentalismen adskiller sig fra den islamistiske fundamentalisme, som først og fremmest er knyttet til en bestemt stat. Nyfundamentalismens islam er ikke bundet til en bestemt muslimsk kultur et

bestemt sted i verden; den er et "kultur-løst", globalt fænomen, hvis tilhængere findes og agerer over alt i verden.

Den har ikke mindst haft gennemslagskraft blandt muslimer, der lever som 2. eller 3. generationsindvandrere i ikke-muslimske lande⁴¹, som ofte har mistet tilknytningen til deres fx pakistanske, marokkanske eller egyptiske baggrund. Den enkelte definerer sig ikke i særlig høj grad som pakistansk, marokkansk eller egyptisk muslim, men blot som muslim. At være muslim opfattes blandt nyfundamentalister ikke som noget selvfølgeligt, dvs. som noget man er født ind i; det er derimod et aktivt, personligt tilvalg – man "vender tilbage" til islam i dens sande version, man genfødes og får en ny identitet. Dette forklarer også, hvorfor nyfundamentalismen i høj grad tiltrækker konvertitter.

Nyfundamentalisternes umma og deres sammenhængskraft er nøje forbundet med internettet: Der foregår en livlig kommunikation på websites, via mailprogrammer og i chatrooms. Her møder man sine "brødre"; her udveksler man synspunkter og indgår aftaler; her missionerer man for den sande islam – hvilket implicerer en heftig kritik af andre muslimske retninger og grupper. Den nyfundamentalistiske globale umma er i høj grad en virtuel størrelse.

Sand og falsk islam

Sand islam findes i Koranen og sunna – nyfundamentalisterne lægger kraftigt afstand til hovedparten af den islamiske

40 Oprettelsen af den shiitiske islamiske republik Iran i 1979 er naturligvis en undtagelse.

41 Det skal understreges, at nyfundamentalismen kun er én af de former, islam har antaget blandt muslimer i Vesten.

den; den er et "kultur-
romen, hvis tilhængere
over alt i verden.

mindst haft gennem-
muslimer, der lever som
tionsindvandrere i ikke-
e⁴¹, som ofte har mistet
il deres fx pakistanske,
ller egyptiske baggrund.
inerer sig ikke i særlig høj
tansk, marokkansk eller
n, men blot som muslim.
n opfattes blandt nyfun-
ikke som noget selvfølge-
og et man er født ind i; det
aktivt, personligt tilvalg
r tilbage" til islam i dens
man genfødes og får en ny
te forklarer også, hvorfor
alismen i høj grad tiltræk-
er.

entalisternes umma og den-
ængskraft er nøje forbundet
et: Der foregår en livlig kom-
å websites, via mailprogram-
rooms. Her møder man sine
udveksler man synspunkter
aler; her missionerer man for
lam – hvilket implicerer en
af andre muslimske retnin-
ber. Den nyfundamentalisti-
umma er i høj grad en virtuel

Islam

findes i Koranen og sunna
mentalisterne lægger kraftigt
hovedparten af den islamiske

lærde tradition inden for jura, filosofi og
teologi, men er tilhængere af ibn Hanbal,
ibn Taimiyya og al-Wahhab. De anerken-
der ikke de fire retsskoler som ligeværdige
og bekæmper enhver form for islamisk fol-
kereligion som overtro. Samtidig udøver
de ijthad (se boks s. 126) – ligesom man
gjorde i islams ældste tid, i guldalderen,
som er deres samfundsideal.

I grundtrækkene er der tale om den
samme opfattelse af islam, som findes i den
islamistiske version af fundamentalistisk
islam, men der er alligevel forskelle:

Nyfundamentalisterne er langt mere
selektive i forhold til anerkendelsen af
hadith'erne. Dette hænger sammen med
deres syn på traditionens historie: Opfat-
telsen er nemlig den, at traditionsdannel-
sen efter de første fire kaliffer blev ugyldig
og vildledende, fordi den åbnede for en
islamisk praksis, der ikke havde rødder i
Koranen og (den ægte) sunna.

Islamistiske fundamentalister og ny-
fundamentalister bruger begge ijthad-
princippet, men med forskellige formål.
Islamisterne bruger især ijthad som en
form for "elastik" i deres islamiske system-
bygning, hvor det drejer sig om at skabe
et islamisk styre, der har mulighed for at
fungere i en moderne verden. Nyfunda-
mentalisterne bruger især ijthad til at
fjerne og bekæmpe alt, hvad de anser for
at være ikke-autentisk og falsk og dermed
afgrænse, hvad der er ægte muslimsk. Ram-
merne er som antydnet meget snævre, og
nyfundamentalisterne afviser adskillige
andre muslimske retninger og grupper som
ikke-autentiske eller ligefrem vantro.

Individuel puritansk moral og livsstil

Nyfundamentalister er ikke interesserede
i sociale spørgsmål, som islamisterne er
det; de er i stedet individuelt orienteret.
Det gælder om at missionere for den sande
islam og den enkelte muslims korrekte
islamiske moral, som skal være i nøje over-
ensstemmelse med Koranen og sunna. Det
moralske ideal findes hos "forfædrene",
dvs. de første generationer af muslimer.
Det arabiske udtryk for "forfædrene" er
salaf, og det er baggrunden for, at nogle ny-
fundamentalister bruger selvbetegnelsen
salafi, ligesom udtrykket *salafisme* ofte bru-
ges synonymt med nyfundamentalisme.

At virkeliggøre islam på det personlige,
individuelle plan ses som en nødvendig-
hed for at realisere det overordnede mål:
det universelle islamiske enhedssamfund.
Nyfundamentalisterne forestiller sig, at
denne individuelle stræben i sidste ende vil
føre til, at Gud vil sørge for genskabelsen
af det ideelle islamiske verdenssamfund.
Det er hver enkelt genfødt muslims pligt
at realisere en miniudgave af utopien. Idea-
let for livsførelsen hedder *tazkiya*, åndelig
renhed. Nyfundamentalister lever ofte
isoleret fra det øvrige, urene samfund uden
at deltage i samfundslivet eller politik.
Samfundet og staterne (også de muslim-
ske) ses som fortabte, og det nytter ikke
noget at forsøge at reparere på dem. Ofte
finder man sammen i mindre enklaver,
hvor man markerer grænserne mellem
sig selv og den faldne omverden gennem
streng overholdelse af rituelle og moralske
regler, påklædning osv. Det er profeten
Muhammads livsførelse, der danner for-
billede – skæggets udseende, buksernes
længde, måden at børste tænder på o.l.

estreges, at nyfundamentalismen kun er én af
m har antaget blandt muslimer i Vesten.

Det nyfundamentalistiske verdensbillede præges af en skarpt optrukket dualistisk sontring mellem sandhed og løgn, lys og mørke. Verdensbilledet har ofte en eskatologisk, mytisk dimension: I de sidste tider vil Gud lade lysets kræfter (dvs. de sande muslimer) vinde over mørkets (dvs. alle andre, hvad enten det er frafaldne muslimer eller ikke-muslimer) og det utoiske, islamiske rige vil blive realiseret.

Nyfundamentalisternes ideelle livsform omfatter også – for mændenes vedkommende – en udadrettet aktivitet, nemlig *dawa*, dvs. mission blandt andre muslimer med det formål, at også de kan blive genfødt til den sande version af islam. Nyfundamentalismens kvindesyn adskiller sig fra islamismens. Hvor islamisterne åbnede op for, at kvinder – under bestemte betingelser – kunne forlade hjemmet og deltage i det offentlige liv, er kvindelige nyfundamentalister i højere grad henvist til den traditionelle kvinderolle som hustru og mor og til et liv "inden for murene".

Nyfundamentalisternes forhold til vestlige ideologier

Nyfundamentalisternes forhold til vestlig ideologi og begrebsverden adskiller sig fra islamisternes. Mawdudi og Qutb kritiserede vestlig ideologi særdeles skarpt, men deres egen tænkning og begrebsverden er ikke desto mindre påvirket af den. De forholdt sig direkte hertil og omsatte vestlige ideer om fx demokrati til tilsvarende islamiske.

Nyfundamentalisterne derimod ignorerer helt vestlig kultur og idehistorie og fokuserer udelukkende på at genskabe det sande islamiske samfund, som det udfoldede sig under de første generationer af muslimer. Vejen til dette mål kan både være fredelig og voldelig.

Til trods for denne afvisende indstilling opholder mange nyfundamentalister sig permanent i Vesten; de har ofte en vestlig uddannelse, arbejder for en vestlig arbejdsgiver og kan ude fra set forekomme at være relativt velintegrerede – men de

SALAFISME

Begrebet *salaf* (arabisk: forfædre) hentyder til de første generationer af muslimer i den ældste islamiske tid, der for alle fundamentalister står som den guldalder, hvor muslimerne alene fulgte Koranen og hadith, og islam var identisk med det perfekte samfund. Betegnelsen *salafisme* bruges imidlertid i flere forskellige sammenhænge og i varierende betydninger.

I slutningen af 1800-tallet var det betegnelsen på de modernistiske reformbevægelser, der ønskede at befri islam for århundreders forstokkethed og genrejse den oprindelige og i deres øjne sande islam, som netop var at finde hos den første generation af muslimer, "forfædrene". Disse reform-salafister så islam som et rationelt og på alle måder overlegent alternativ til vestlige ideologier og sekularisme. De kan ses som forløbere for 1900-tallets fundamentalister, men skønt de var kritiske, var deres forhold til Vesten og vestlige værdier ikke nær så fjendtligt som de senere fundamentalisters.

Siden slutningen af 1900-tallet er salafisme blevet meget udbredt som betegnelse for visse fundamentalistiske grupper, ikke mindst i Vesten, der lige som de førnævnte reform-salafister ønsker en "renset" islam, men i øvrigt adskiller sig stærkt fra disse. Disse nye salafister er de samme, som den franske ekspert i islamiske bevægelser, Olivier Roy, foretrækker at kalde nyfundamentalister, bl.a. idet betegnelsen salafisme er genstand for en intens strid, fordi der i disse grupper ikke er enighed om, hvem der er de "rigtige" salafister.

Nyes forhold til vestlige

ternes forhold til vestlig
absverden adskiller sig
Mawdudi og Qutb kri-
leologi særdeles skarpt,
ænkning og begrebsver-
mindre påvirket af den.
direkte hertil og omsatte
fx demokrati til tilsva-

ntalisterne derimod ig-
lig kultur og idehistorie
slukkende på at genskabe
niske samfund, som det
der de første generationer
jen til dette mål kan både
voldelig.

denne afvisende indstil-
ange nyfundamentalister
i Vesten; de har ofte en
else, arbejder for en vestlig
kan ude fra set forekomme
t velintegrerede – men de

er i den ældste islamiske tid, der for
nen og hadith, og islam var identisk
ellige sammenhænge og i varierende

evægelser, der ønskede at befri islam
islam, som netop var at finde hos den
rationelt og på alle måder overlegent
tallets fundamentalister, men skønt de
som de senere fundamentalisters.

velse for visse fundamentalistiske grup-
renset" islam, men i øvrigt adskiller sig
niske bevægelser, Olivier Roy, foretræk-
en intens strid, fordi der i disse grupper

opfatter i en vis forstand ikke denne eksil-
tilværelse som deres egentlige liv. At mus-
limer lever i Vesten under de nuværende
betingelser opfattes som noget foreløbigt,
som noget, der kun sker af nød.

Organisering og mål

Nyfundamentalismens individuelle ori-
entering viser sig også på det organisato-
riske plan. Der findes ingen central be-
vægelse eller organisation, der knytter
nyfundamentalister sammen. De er ofte
ret løst organiserede i mindre grupper,
der undertiden er tilknyttet en *sheik* – en
karismatisk leder, der anses for lærd, eller
de har tilknytning til en bestemt moske.
Gruppedannelserne er ikke særlig stabile;
de findes ofte kun i en kortere periode el-
ler oprettes ad hoc til et bestemt formål.
Men der findes også større internationale
organisationer som fx Tabligh⁴², Hizb ut-
Tahrir eller netværk som al-Qaida, hvis
organisation imidlertid er alt andet end
åben og gennemskuelig.

Nyfundamentalisterne har også på det
politiske plan et yderst fjendtligt forhold
til Vesten, ikke mindst til USA og Israel.
Man ser de vestlige magter som en stor
sammensværgelse mod islam og ønsker
at bekæmpe dem. Målet er virkeliggørel-
sen af det universelle, islamiske rige, som
nogle nyfundamentalister forestiller sig
som et kalifat. Men bl.a. på grund af ny-
fundamentalismens manglende binding

til et bestemt muslimsk område, får dette
mål utopiens karakter: Det er ikke klart,
hvor det skal realiseres, og både strategi
og slogans bliver nødvendigvis meget ge-
nerelle og svævende.

Dawa og/eller jihad?

Nogle nyfundamentalister mener, at *dawa*
alene fører til målet og missionerer derfor
aktivt blandt andre muslimer. De ønsker
ingen kontakt med det ikke-muslimske
samfund og isolerer sig inden for deres
egne enklaver. Af samme grund er de ikke
særlig kendte i offentligheden.

Andre nyfundamentalister har den
opfattelse, at *dawa* skal suppleres med
jihad, forstået som en individuel pligt til
at kæmpe for islams sag med alle midler,
inklusive terror. Disse udgør en minori-
tet af nyfundamentalisterne, men de er
kendte på grund af deres terrorhandlinger
og den massive mediedækning, som det
har medført. Der er adskillige varianter
– mere eller mindre organiserede. I det
følgende fokuseres på al-Qaida netvær-
ket og Osama bin Ladin – et eksempel på
terroristisk nyfundamentalisme, som har
haft verdenshistorisk betydning.

Nyfundamentalisme – al-Qaida net- værket som eksempel

Al-Qaida er betegnelsen på et omfattende,
løst organiseret netværk af radikale fun-
damentalistiske grupper, der har stået bag
global terrorisme, dels rettet imod arabi-
ske stater, hvis regeringer betragtes som
allierede med USA, dels imod de vestlige
lande og USA selv.

⁴² Tabligh er en pakistansk domineret bevægelse. På europæisk
plan anser nogle Tabligh for at være en nyfundamentalistisk
bevægelse, der har særlig mange tilhængere i Storbritannien.
Tabligh lægger stor vægt på personlig moral og *dawa* og tager
skarp afstand fra voldelig jihad. Det kan dog diskuteres, om
Tabligh falder inden for denne bogs definition af funda-
mentalisme eller snarere bør karakteriseres som en islamisk
vækkelsesbevægelse.